

Надія Козак.

В О Р О Г И.

Панна Наталка Каренко приїхала перший раз на село. Доси вона проживала в місті, та знала село і селян хиба з книжок. В тих книжках начитала ся багато про народ, про працю над народом, про братане з ним, і їй здавало ся, що вона легко і скоро зможе прихилити до себе тих „меньших братів“, двигнути їх просвітно, сповнити ту велику задачу, про яку стільки начитала ся. Ось вона тепер на селі. Мале, бідне галицьке село. Люди в ній якісь тихі, покірливі...

Розглянувши ся троха по хаті панна Наталка почала порядкувати свої книжки, коли в хату ввійшла молода, гарна, чорнява дівчина Горпина.

Побачивши панну вона підійшла та хотіла поцілувати її в руку. Застиджена Наталка чим скорше сховала руки, нахилила ся і поцілувала дівчину в уста. Трохи здивована і врадувана глянула дівчина на Наталку, та щоб скрити своє змішане, почала порядкувати в покоях. І Наталці було троха ніяково, та вона роздумувала над тим, як би то почати розмову. От, хиба найліпше розпитати її про родину, про хату, то може найскорше розговорить ся, — подумала, таї питає голосно :

- Ти звідки, Горпинко?
- Із Мшанівки.
- А ти вже давно на службі?
- Пять літ.
- Така молода... А кілька тобі літ?
- Вісімнадцять.

— А твої батько таї мати таки там у Мшанівці живуть?

— Ба ні, я сирота.

Наталі стало важко на душі; вона почула якийсь стид за те, що їй самій так добре, а отся дівчина сирота і наймичка.

— А у вас має бути якесь весіле нині, — сказала Наталя по хвили, не знаючи, про щоб їй уже говорити.

Дівчина нічого не відповіла, лише почала завзято порати ся коло лямпи, а Наталі причуло ся, що вона важко зітхнула. По хвили вийшла.

— Отсе така гарна дівчина, а така дика! — подумала Наталка. До кімнати вбігла вічно запрацьована, рухлива мимо своєї старости бабка Наталі і сквалливо почала чогось шукати.

— Бабуню, що се нині за весіле на селі? Я питала Горпини, та вона не хоче розказати.

— А бо той молодий перше з нею обіцявав женити ся, а тепер другу бере. Дівка весь день плаче таї як не своя ходить.

— Бабцю, а якже так можна.

— Е, та чому ні, чи се раз діє ся. Та в мене нема часу, дитино, я мушу йти вечерю варити. — І вибігла, поспішаючись.

— От що за нетактовність була питати ся її про те весіле! — подумала Наталя. — Сирота, наймичка, таї ще обдурена тим, кого любила!

Знеохочена неповодженєм панна Наталка сиділа і переглядала книжку. Не таке читала вона про братане з народом. Там студент або студентка перебирали ся в хлопську одіж, згромаджували парубків та дівчат у читальні, читали їм „Кобзаря“ і казки, та все здавало ся і гарне і легке.

Наталя сиділа сама. По хвилі ввійшов у хату сильний, дужий парубок, зняв ключі зі стіни і відвертаючи ся промовив:

— Най пані дивлять ся, що я тільки ключі беру, аби потому не казали, що я що більше взяв.

І зігнувши свою високу стать, аби не вдарити ся головою об одвірок, він ввійшов. Наталя стрепенула ся. Який він страшний! — подумала. — Такий великий і сильний. І чого се він так ворожо глянув на мене? Ану піду попробую привітно заговорити до нього.

Вона вийшла в пекарню. Там була стара жінка, господиня, що здавна вже служила у бабки. Коли побачила панну, вона під-

бігла і так само як перед тим Горпина хотіла поцілувати її в руку. Наталка не дала, а з пошаною привитала ся зі старою жінкою.

— Боятъ ся, аби не вкусила — почула за собою острый голос парубка Панька, бо так називав ся сей дужий парубок. — Вона оглянулася і знов стрінула той сам ворожий, похмурий погляд. Та вона не знала, як боронити ся, і вийшла мовчки з пекарні. — Чого се вони такі ворожі до мене? — думалось їй. — Правда, се інакше хіба й бути не може. Між ними і мною пропасть, яку тяжко завалити, бо вони уважають мене за паню... Я пані, а вони слуги; я богата, а вони бідні; я жию в достатках і вигоді, а вони гірко працюють. От тому й чують неохоту до мене. Отсе та пропасть, що ділить панів і людей. От, коби хоть трохи не так ворожо і похмуро дивив ся на мене сей дужий парубок Панько. Та як я зможу приєднати його? Хіба піду і скажу йому: Ви помиляєте ся, се не тому я не дала руки поцілувати, аби не вкусила, а тому, що вона стара, се не годить ся.

Вона рішилась і пішла. Та в дорозі знов зупинила ся. Як се я так, ні з того ні з сього піду до нього? В нього певно робота і він здивує ся, чого я від нього хочу.

Аж ось впала їй щаслива думка до голови. Він певне курить. Хіба попрошу взяти папіроску тай може тоді й скажу. Побігла, взяла мерщій папіроски і почала шукати Панька. Побачила його, як носив сіно.

— А як він не курить, що тоді? Та попробую конче. — І вона несміло підійшла та кликнула:

— Паньку!

Високій парубок оглянув ся, зараз кинув сіно і прибіг до неї

— А що пані прикажуть?

— Ви курите? — запитала вона вже сміліїше.

— А я, курю.

Наталя відітхнула свобідно.

— Прошу, візьміть папіроски, — промовила вона. — Видите Паньку, ви зле думали про мене. А я тому не хотіла, аби стара жінка цілувала мене в руку, бо се не годить ся. Се радше вже хіба я повинна її в руку цілувати.

— Ну так, я не знав. Ріжні пани бувають. Деякі кажуть, що їм се належить ся.

— Ні, Паньку, не належить ся, хіба старшому або якому добродієви, а мені за що?

Панько ласкаво подивив ся на Наталку і усміхнув ся. Тепер він їй зовсім не видав ся таким страшним, як перед тим, противно побачила, що в нього гарне і сьміливе лице.

— Тепер уже не будемо собі ворогами? що? — запитала. Парубок знов усміхнув ся.

— Та чого ворогами? Дякую вам красно за папіроски. Вони стиснули собі дружно руки і розійшли ся.

